

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica ishaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVIII.

V Ljubljani 20. grudna 1865.

List 36.

CVETLIČNIK.

Božična.

Angel. (Tenor v daljavi.)

Z višav nebeških sem poslan,
Oznamim vam veselje:
Zdaj, rod Adamov v sušnost dán!
So spolnjene ti želje. —

Pastirci. (Zbor.)

Od kod ta svetloba, obdaja ki nas?
Od kod se presladki razlega nam glas?
Oj glejte, angel tam stoji,
Odperte so nebesa,
Je mar li on, ki se glasi,
Da serca strah pretresa?

Angel. (Bolj blizo.)

„Ne bojte se“ pastirčiki,
In čujte me brez straha,
Oznanija radostne reči:
Bog smilil se je praha! —

Pastirci.

Govóri, iz serca te prosimo vai,
Naznaní prečudo nečojšnje noči.
Zakaj na nebu tak glasno
Se „Slava“ vedno čuje?
In kdo tak milo in sladko
Nad hlevčikom glasuje? —

Angel.

Rojèn Rešnik je za ves rod,
Oj dóba prevesela!
Zato slavi presveti god
Nebeška družba cela. —

Pastirci.

O kje je Mesija, Zveličar svetá,
Povej nam preljubi poslanec z neba
Ker vsi želimo preserčao
Hvaležno Ga moliti.
V ljubezni serce Mu zvestó
Z darovi podariti.

Angel.

V hlevca jaslicah leži,
Rojeno od Device.
To Božje Dete v revšini,
Da reši svet krivice.

Pastirci.

Le urno o bratje potrudimo se
Pogledat, kar angel oznani nam je,
Da serčno počastimo tam
Premilostjivo Dete,
Ki se ponižalo je k nam,
Rešiti nas ujete.

Pastir. (Pred jaslicami.)

Preslava večna naj ti bo,
Oj Dete rajsko milo!
Ker si v rčenje milostno
Nam danes se rodilo! —

Vai.

Oj sprejmi, Te prosimo, naše dari,
In v Svoji ljubezni nam serca užgi,
Da ljubimo Te vsaki čas,
Mesija naš presveti!
Da bomo kdaj v nebeški kras,
Zveličar, k Tebi vzeti!

Z nebes in zemlje se ta dan
Čast Deteta razlega, —
Al serce tvoje, o kristjan,
Pa hladno bo do Njega? —

Le hiti tje k jaslicam, nič se ne boj!
Poljubi Mu blage ročice nečoj;
Glej! sej jih že naprot derži —
V ljubezni te objeti; —
Trepče, joka, ker želi
Dušico ti oteti. —

Fr. Silvester.

Predrago bitje.

O človek, tebi sam je stvarnik sveti
Vdihnil bitje blago, večno cene,
Predrag zaklad ti v udo dal paratono
Podobe Svoje, ki ne more umreti.

Grešilo bitje. — Zopet ga oteti.
Nebeški Sin na zemljo priti sklene;
Sgubljeni raj da bitju spet odklene.
Gre v bitko smert, — se dá na križ raspoti! —

V ljubezni še po bitju Njega šeja,
Ko pride ura muk — Mu najstrašneja. —
O človek! s tim prepričati te skuša:

Kako gorečo On te bitje ljubi ...
Nikar ga toraj s grehom ne pogubi,
Ker bitja to je: tvoja draga duša. — Fr. Silvester.

Klic ob koncu svetega leta 1865.

Zdaj tedaj, otroci, poslušajte! Preg. 8, 32.

Med zakladi, iz katerih se vernikom delé odpustki,
je tudi zasluženje Marije Device. Ona ni imela ma-
deža izvirnega greha in ni storila lastnega, torej tudi
nobene in nikakoršne kazni (štrafenge) ni bila vredna:
čednosti in dobre dela pa so se ji nezmerno množile
vsak dan, vsako uro njenega življenja. In ker smo
mi njeni otroci in ker je Jezus njen Sin, zavoljo tega
nam Marija deli iz Jezusovega in iz svojega zaklada
— se zlasti ob času sv. leta. Če Marija ni le po be-
sedi naša Mati, temuč nam res prav po materno
deli dobrote, nam ona pač po pravici kliče z besedami
Modrega: „Zdaj tedaj, otroci, poslušajte me!“

Kaj neki nam hoče Marija povedati, ko nam kliče: „Poslušajte me?“ — Naj bom Mariin tolmač in naj vam naznanim, ljubi bravci, kaj nam ona ob koncu sv. leta govori in zaterjuje. —

Sv. Duh imenuje Marijo presv. Devico „lilijo med ternjem.“ (Vis. p. 2, 2.) Kdo bi ne prečudoval leskeče bele lilije med ternjem, kdo bi se nad njenim ljubeznjivim pogledom ne razveselil, kdo njenega prijetnega duha se ne radoval? Kar je pa lilija med ternjem, to je Marija naša predraga Mati med človeškimi otroci: vsa leskeče-bela, to je, brez madeža; vsa ljubeznjiva, to je, polna Božje prijaznosti in naj bogatejši milosti; vsa polna prijetnega duha, to je, brez vsake grešne sape — z vsimi močmi v naj lepšem redu — stoji med grešnim človeštvom, že od natore lepši, bolj popolnoma, bolj sveta od slavnih kerubov, serafov in vse trume angelov.

Kaj da Marija kakor taka lilija ljubi, kaj ceni, kaj spostuje, kaj želi pri človeških otrocih, s čim se ji vstreže: to si je lahko misliti. Ako me tedaj vprašate, kaj Marija svojim otrokom govori — še zlasti ob koncu sv. leta, se ne bom motil, ako rečem, da Marija tako-le kliče:

Zdaj tedaj, otroci, poslušajte me: Bodite lilije! Vsi, ki svoje lilije se niste poterli, ki je vam še ni slana greha posmodila: ostanite bele lilije! Posnemajte sv. Očeta Pija IX, ki tako priserčno lilijo ljubijo. Pij IX lilijo nedolžnosti nad vse na svetu ljubijo; lilija svetega življenja jih je pripeljala na stol sv. Petra, iz ljubezni do naj lepši lilije so neomadežano spočetje Marije Device v god čistega spočetja 1854 očitno za versko resnico razglasili, so mašnikom dali za ta praznik in njegovo osmino tako prelepo novo mašo in naj priserčniši duhovske molitve. Sv. Oče se pri vsaki priložnosti pokazali, kako močno oni lilijo ljubijo; zato jih pa tudi peklena kača zalezuje, strašno čerti in preganja — zlasti od tistega časa, kar so čisti lili pred vsem svetom slavo dali, kar so neomadežano spočetje razglasili.

A. Nepopačeni otroci mladenč: in deklice, bodite torej lilije! Tako kliče Marija, k temu vas vabijo sv. Oče Pij IX, veliki častivec llij. Dobri rimski mladenč: skerbni za sveto čistost, so prosili sv. Očeta Pija IX, naj jim dajo pomoček, da ložej ohranijo lilijo; in 17. vinotoka 1857 so sv. Oče dodelili za vsak dan 100 dni odpustkov vsakemu, kdor koli k Marii za ohranitev llije čistosti in svetosti zdihne, rekoč:

O moja Gospá! o moja Mati! Tebi se vsega darujem, in da se Tebi vdanega skazem, Ti danes posvetim svoje oči, svoje ušesa, svoje usta, svoje serce, sebe popolnoma vsega. Ker sem tedaj Tvoj, o dobra Mati! vari me, brani me kakor svojo lastnino in posestvo.

Ali pa krajše:

O moja Gospá! o moja Mati! spomni se, da sem Tvoj. Vari me, brani me kakor svojo lastnino in posestvo! (40 dni odpustkov, ako se v skušnjavah opravi.) —

O sklepu sv. leta bi se gotovo nebeški Kraljici prikupili, ako bi ji v spomin zagotovili, da si hoče vsak prizadevati po svojem stanu čisto živeti in bi v ta namen eno ali drugo teh molitvic večkrat ponavljali, zlasti vselej po odmoljenem angelovem oznanjenji. To je potreba vsim brez ozira na stan in okolišine, ker čisto mora vsak živeti, kdor koli želi Bogu dopasti in se zveličati. Vsim tedaj Marija kliče:

„Zdaj tedaj, otroci, poslušajte me: bodite lilije! Blagor vam, ako ohranite moje pota!“ —

Če je pa blagor tistim, kateri ohranijo Marijne pota, kaj se izhaja iz tega? Ali ne to, da neblagor, gorjé tistim, kateri zaveržejo, zapustijo Marijne pota? Kaj tedaj Marija takim govori, kateri so bili zavergli njene pota in jih zdaj išejo, ali so jih ne mara že našli? — Zdi se mi, da jim kliče:

„Zdaj tedaj, otroci, poslušajte me: bodite pohlevne vijole spokornosti, — bodite Petri, Magdalene, Avguštni, — bodite hromi, udolomni v evangeliju! Kako je to mogoče, da bi Marija kaj takega priporočala, da naj bode kdo celo „hromast,“ „udolomen?“ Tako-le! — Ako se ozremo v sv. evangelij, vidimo tri evangeliste popisovati, kako štirje možje nesejo udolomnega na postelji. Ne vedó, kako bi prišli k Jezusu, ker obdajala ga je velika množica. Niso mogli v dvor, kamor se je bil usmiljeni Zveličar umaknil; kaj je tedaj storiti? Na plano streho gredó z bolnikom in z vervmi spusté reveža na postelji k Jezusu na tla. Dobrotljivi Gospod ga pogleda, z božjim očesom vidi njegovo skesano in poterto serce, smili se mu in reče: „Zaupaj sin, odpušeni so ti tvoji grehi!“ Kaj te besede pričajo? ... Udolomnosti pri tem možu so bile krive njegove pregrehe, in zato ni pričakoval od Jezusa le samo telesnega, ampak tudi dušnega rešenja. Dosegel pa je oboje tako popolnoma, da mu Zveličar še nič pokore ni naložil, dodelil mu je namreč zavoljo njegove velike ljubezni in kesanja popolnoma odpustek. O kako srečno sv. leto je bilo tisti trenutek za tega reveža! Bog namreč zamore človeku vero in ljubezen v tako visoki stopnji vdihniti, da ste bile pri unem bolnem grešniku zmožne zadolženje in kazen v trenutku zbrisati. To je odpustek Jezusov, ki ga ni mogel drugi deliti, razun le sam Jezus. Tako učijo ss. očetje.

Ali ne veleva tedaj Marija prav in dobro grešnikom, rekoč: „bodite udolomni!“ To je: vi nesrečni grešniki, ki ste udolomnega posnemali v grehu po napaki, posnemajte ga zdaj v pokori — po pravici. Bodite tako skesani za svoje grehe, kakor je bil udolomni; išite Jezusa, ako ga morebiti še niste našli, s toliko silo, nadležnostjo, kakor udolomni, naj si je priložno ali nepriložno. Vervajte vanj s toliko vero, kakor udolomni; ljubite ga s tako ljubeznijo, kakor udolomni: potlej bodo tudi vam veljale besede: „zaupaj sin (zaupaj hči), odpušeni so ti tvoji grehi!“ (Mat. 9, 2.) — V ravno tem pomenu pa vam grešnikom in spokornikom Marija tudi kliče: „Bodite Petri, bodite Magdalene, hodi Avguštni“ itd., namreč ravno tako skesani, ravno tako poboljšani, ravno tako pripravljani škodo, pohujsanje popravljati, kakor le-uni, — in vredni bote zaslišati besede: „Odpušeni so ti tvoji grehi; — zaupaj hči, tvoja vera ti je pomagala; — veliko ti je odpušenega, ker veliko si ljubila! ...“

B. Če pa Marija veleva ob koncu sv. leta, kaj naj bomo zanaprej; kaj pa prepoveduje, da naj nikar ne bomo? — Ona svari in kliče:

„Zdaj tedaj, otroci, poslušajte me: ne bodite ternje med lilijami!“ — Ternje med lilijami so tisti, ki so sami zbadani od ternja grehov in hude vesti, pa so tudi drugim s svojim pregrešnim življenjem v spotikljej in pohujsanje.

Mladi dečaki in dekline, bi djal — še paglavski grešniki! ne bodite „ternje med lilijami!“ Grehi v prvih otročjih letih dostikrat naj več skazé in silo veliko ljulike raztrosijo med nedolžne, ker še sami dobro ne ločijo ljulike od pšenice, osata od dobrega žita. Gorjé vam mladim grešnikom! Pregrehe vaše mladosti vam bodo že vaše mlade kosti na-

polnile, v vaših moških letih vas ne bodo zapustile, še v grobu bodo z vami počivale! Spreobrnite se torej, pokoro delajte za to, kar ste hudega storili in med druge raztrosili, in ne bodite več sovražljivo „ternje med lilijami!“

Mladenci in možje! Ne bodite „ternje med lilijami!“ Ternje je vaša ostudna kletvinja, ternje vaše kvantanje, ternje vaše ponočevanje in hude drusine, ternje vaše pijančevanje, ternje sinov terdovratna obnaša do staršev in očetov, rotenje zoper otroke; ternje sploh vaše mlačno ali celo spodtikljivo obnašanje v cerkvi in doma pri molitvi, ternje sploh vaše razuzdano življenje, — ternje ste vi sami, ki lilije zadušujete in imate na vesti nedolžnost, ktera se zavoljo vas skazi, lilije ktere se z vašim zgledom v ternje spremené! — Spreobrnite se torej za resnico, in ne bodite odsihmal več „ternje med lilijami!“

Dekle in hčere, ne bodite „ternje med lilijami!“ Kadar vé z grešnim zgledom, z očitnim pohujšanjem, ali kakor si bodi, kako lilijo ranite, veste, da iz rane ne teče belo mleko, ampak černo-rudica kri, ktera že zdaj v nebo vpije in bo še sodnji dan zoper vas Sodnika na maševanje klicala! — Delajte tedaj pokoro, popravljajte pohujšanje, — nehajte biti „ternje med lilijami!“

Matere, pesterne, varhinje: ne bodite „ternje med lilijami!“ Ne preklinjajte in ne miljarite otrok, — ne učite jih opravljanja, krasti, Božjo službo opusati, — ne pušajte samih nikoli nikjer, da jih stari ali pa mladi volk ne sterga: Bog jih bode tirjal iz vaših rok!

Ljudje vsih starost in stanov, ne bodite „ternje med lilijami!“ Nespremišljeno govorjenje, kletvinja, manjši in veči krivice in tatvine itd. — so ternje z vašega germa, s katerim lilije teptate, nedolžnost pohujšujete, da prihajajo preklinjavci, goljuhi, tatovi, opravljivci, pretepavci, sovražljivci, ponočnjaki, nečistniki, zapravljivci, napuhneži, lakomniki, oskrnovavci nedelj in praznikov, zaničevavci vere, Božjih in cerkvenih zapoved — ravno taki, kakor vidijo, da ste vi sami! — Od zdaj nadalje tedaj se spreobrnite v vijole spokornosti in ne bodite več „ternje med lilijami!“ — Da si pa to še bolj k srcu ženete, vam dam v spomin besede Jezusove, ki si jih globoko v pamet zapišite: Gorje človeku, po katerem pohujšanje pride! — Bolje bi mu bilo, da bi se mu mlinski kamen obesil na vrat, in bi se taki človek potopil v globočino morja, preden je pohujšanje storil. (Mat. 18, 6.)

Zdaj tedaj, kersanski ljudje, otroci matere katoliške Cerkve! poslušajte nauk in nikar ga ne zame-tujte: bodite lilije! — Ali če niste več lilije, bodite vijole spokornosti, bodite Petri, Magdalene, Avguštini, udolomni itd.: nikoli več pa ne bodite „ternje med lilijami!“ Zakaj ternje in pa malopridno drevo — oboje bode izsekano in v ogenj verženo: lilije pa bodo vekomaj cvetle pred Božjim sedežem. — To je tolmačenje besed in zveličavnih nauk, ktere nam govori naša naj boljši mati Marija ob koncu sv. leta in tudi sploh ob koncu sedanjega leta 1865. Poslušajmo jih, spolnujmo jih, da nam ne bode žal tisto leto, s katerim se bode končalo naše časno in začelo življenje v nez-merni večnosti! —

Pijančera smert.

(Konec.)

Ta ptujec je bil nejevernik; vedno je zasmehoval kersansko vero, in pobožnost je imenoval nejevero. Kaj pa hočemo pričakovati od taeih zanikernežev, kakor je bil ravno ta ptujec, kateri Boga tajijo in sanjarijo, da duša umerje s telesom vred! Vesti nimajo, le samopašnost in

strast ste njih voditeljici. Tako smo se pogreznili na enkrat v veliko revšino in nadlogo. Šest me-cev je terpelo rogovil-stvo. Društvena zaloga je kmalo pošla in le toliko je vsak dobil, da lakote ni umeri. Žena mojstrova, pri katerem je moj Simon delal, je bila proti meni prijazna in dobra, brez nje pomoči bi me že davno črna zemlja pokrivala. O kakošna lakota je bila takrat! Veliko lačnih mož se je klatilo po okolici, in kradli — bi djala — ropali so drugim bolj premožnim ljudem živež. Ker se pa premožni niso mogli braniti, je prišlo voja-stvo, in vojaki so veliko mož ranili. Vedno sem molila in Boga prosila, da bi moj mož saj pri življenji ostal. Delavska družba, bolje bi rekla puntarija, je zginila kakor sneg spomladi, da ni bilo ne sledi in ne znamenja njenega več. Sto in sto zapeljanih mož je zopet delo dobilo, samo moj ne. Rekli so, da je nevarno si ga najemati, in le zavoljo mene in sina so ga pri miru pustili, da ni prišel gosposki v roke. Mógli smo na Angleško se verniti, kjer je čez veliko časa zopet delo dobil. Nič več pa ni bil poprejšnji moz. Serce njegovo je bilo popačeno in neusmiljeno, za v cerkev se je malo menil. Ob nedeljah in vsak dan zvečer se je potikal po pivnicah, in ponedeljek je vselej brez dela zatratil. Večkrat sem pokleknila prednj in ga prosila, naj pusti pijančevanje; molila sem pa zanj toliko, da morebiti se nobena žena ne toliko. Rotila in prosila sem ga, naj kersansko živi, o večerih doma ostaja; pa vse zastonj! Pretepaj in preklinjal me je za svarjenje. Ne snem Vas s povestjo dalje truditi, kako se je moj Simon zmiraj globokeje pogrezoval v pregrehe. Vsako leto je bila nadloga veči. Moji starši so bili že zdavnaj umerli; Bog jim daje večni mir in pokoj! Serce bi jim počlo, ko bi vidili, kaka se mi godi. Večkrat je Simon delo zgubil, ker ni prišel v delavnico o pravem času; pa zopet ga je dobil, ker bil je še vedno pridno delavec. Vse kar je zaslužil je zapil; in ko bi jest ne bila pridno šivala in prala ptujim ljudem, in moj sin pridno ne delal, bi se bilo nam velikrat silno slabo godilo... Na vse to pa me je zadela tolika britkost! zgubila sem sina! Nebeski Oče! dodeji mi moč, da ne bom godernjala zoper Tvojo sveto voljo! Rajni sin te bil moja podpora in edino tolažilo na tem svetu. Mislila sem, da je bil predober za ta svet, zato ga je Bog k sebi vzel.... Odkar je moj ljubi sin umerl, nisem nikoli šla spat do ponoči in čakala sem moza, da bi vsaj se domu prišel. Kadar se je spat vlegel, sem si vedno mislila, morivec mojega sina je v hiši. Mohla sem goreče k Bogu, naj bi vsaj kaj drugega mislila. Zdaj pa je moje edino upanje, da bi se nesrečnež svojih grehov spovedal, jih obzaloval in za nje zadostil. Tudi Vas prosim, duhovni oče: molite, prosite Boga, da bi se spreobrnil. Vém, da dolgo ne bom živela. Oh, ko bi ga pred smertjo mogla še viditi z Bogom spravljenega. Mirno bi umerla in trudno glavo veselo položila v černo, hladno jamo.“

To je bila enoverstna in ginljiva povest uboge Simonove žene. Zares, ona je bila pobožna nasledovavka križanega Zveličarja Jezusa Krustusa. — Kako so ji solze oči zalivale, ko je načert svojega britkega življenja pripovedovala. Tudi jaz sem se jokal, — nisem se mogel zderžati. Revna, prazna soba se mi je zdela spremenjena v pobožni tempelj, posvečen stanovitni terpeči zvestosti in ljubezni pobožne terpinke. Zapustil sem jo z resničnim spoštovanjem in čudenjem; njena povest mi je globoko v serce segla in dolgo sem jo v spominu ohranil. — Bilo je v merzli zimski noči; merzel veter je povsod razsajal in popotnika v lice bil, ravno ko sem molitve sklepaje (Completorium) molil, — kar nekdo močno za zvonec pozvonil. Moja gospodinja pride k meni, rekoč: Neka ženska oseba Vas spodej čaka in želi z Vami govoriti. Greo in najdem ženo, pri kateri je Simonova žena gostovala. Prašam jo, kaj da hoče povedati.

„Gospod,“ pravi ona, „Simonova žena je umerla.“

Zelo se prestrašim, ko slišim: „je umerla.“ Pred malo duemi sem bil pri nji; res da je bila slaba, pa verjel nisem, da bo tako kmalo sklenila.

„Umerla je? jo prašam ostermelo. Za kako boleznijo je umerla?“ „Umorjena od svojega živinskega in pijanskega moža! Vedno sem mislila, da se bo kaj takega zgodilo. Rada bi ga vidila na vislicah viseti; pa ne bo nič, ker sam že tudi na smertni postelji leži; vem, da mu ne morete več pomagati, pa dolžnost me veže, da Vam to naznanim.“

Velim ji, da se naj malo usede in opočije; med tem mi pa naj ob kratkem pové, kako se je to pripetilo. Ne morem tega z njenimi lastnimi besedami povedati, ker je bilo veliko opazek in pristavkov zraven. Pa kar povém, to je zvest načert njenega govorjenja.

Pred dvema večeroma pride Simon, kakor je imel navado, pijan domú. Bilo je že dolgo čez polnoči. On priklima po stopnicah; ona pa je sedela pri mizi, nekaj šivala in brala iz molitvinih bukvic. To pot je bil bolj pijan, kakor sicer navadno. Na obrazu se mu je vidilo, da se je ali tepel, ali pa je bil hudo padel; posebno je bilo eno oko oteklo. Menda je bil prav dobro naklesten, ker divjal je ko stekli pes.

Ko je še čuječo ženo vidil, kima počasi proti mizi in zavpije z divjim molklim glasom:

„Kaj h... è, še ne spiš! Ali tako tratiš ogenj in luč? Bog me naj zaverže, če to še dalje terpim. A' za to še ne spiš, da veš kdaj domú pridem in sosedam praviš, ob korej svoje prijateljce pustim? Tega ne terpim; — v posteljo se mi poberi! Tvojega cviljenja ne morem poslušati. Ali boš vbogala? —“

„Ljubi Simon!“ reče ona, „ti si ranjen; dovoli mi, naj ti udarec na čelu malo sperem; imam še nekaj kisa v skledici.“

Spravi se mi — ti in tvoj kis! Pojdi kakor sem rekel, če ne pri vseh... v peklú, te bom ubil! Strašno je praviti, kar je bilo nadalje. Dosti je reči, da uboga žena se je od slabosti in bolečin na stol zgrudila. Solzni potok je polajšal njeno preužaljeno srce. Satanu podobni mož je stal pred njo, s svetlimi očmi gledajoč kakor tiger na plén; — čerte v obrazu so izdajale peklenške strasti srca. Tulil je ko divja zvér. — napade jo, verže na tla, cepeta po nji s podkovanimi čevlji in -klene svojo nečloveško neusmiljenost stopivši ji na persi! — Groza človeka obhaja, ko take reči posluša; še bolj pa, če je sam pričujoč. — Potem jo pa pijanec pobegne. —

Sosedje so se bili zbudili, ko je pijanec svojo ženo davil; slišali so zdihovanje in stokanje uboge reve. Vedeli so dobro vsi, kako je Simon divji in živinsk, torej si ni nobeden upal blizo, dokler ga niso vidili po stopnicah iti in slišati, kako je vrata zalusil. Trepetaje gredó v sobo in najdejo nesrečno ženo mervto na tléh ležati. Še ji je kri iz ust in nosa tekla. Precej teče eden teh sosedov po ranocelnika. Ranocelnik pride in puša nezavedni ženi; koj ni hotla nič kri teči; nazadnje pritekó neke kapljice in potem se zelo ulije. Uboga žena je prišla potem vendar k zavednosti.

Zdravnik je preiskoval poškodbe in ranjenja. Veliko starih ran je bilo že na pol zaceljenih, ktere so le predobro pričale, koliko je žena pred tim grozovitnežem prestala, in vendar ni se nikoli pritožila proti drugim ženam; terpela je voljno in prosila Boga za spreobrnjenje moža, da bi ne bil tako neusmiljen proti nji. Troje reber ji je bilo zlomljeno, desna stran in persi vse razbite in raztergane. Ljudomili zdravnik in prijatelj je noče dalje popraševati, kako da se je to zgodilo; dá ji neki pomoček in objubi, da bo boljše, pa da jo hoče čez malo ur zopet obiskati. Drugo jutro zgodaj ji hitro moč zgine. Smertna senca je jame zagrinjati, merzel mertvaški znoj ji obrósi čelo kakor majhni biseri. Duša njena pa je bila mirna; srečna je bila, akoravno bi se to neverjetno zdelo. Skoraj vsa je bila polom-

ljena, razun leve roke. Okoli postelje stoječim ženam je s perstom mignila in prosila, naj ji spovednika pripeljejo, ker smert se bliža. Kmalo pride spovednik; po dokončani spovedi je prejela zadnjikrat pre-sveto Rešnje Telo, — prejela Jezusa Kristusa, in spomin na njegovo terpljenje jo je poterdoval, da je ložej prenašala svoje lastno terpljenje. Prejela je tudi sveto poslednje olje; ta zakrament jo je tudi zastran smertnih britkost pot-lazil in vmiril. Veliko je imela v svojem življenji prestati; ali prišel je čas, ko bo vseh težav konec, ko se bo terpljenje v veselje spremenilo. Molila je preserčno za svojega moža, da bi mu Bog milost dodelil spokoriti se in z Bogom spraviti. Vse mu je iz srca odpustila in večkrat je rekla, da je ni menil umoriti, da je to storil le iz pijanosti, in pa da je bila morebiti tudi sama tega kaj kriva. Pobožno je sklenila ranjene roke, s priserčno bogoljubnostjo oči obrnila v križanega Jezusa in prosila, naj bi jo Bog, če je njegova sveta volja, k sebi poklical in z njenimi otroci in starši združil. Mirno in pohlevno je sklenila. O ko bi jaz mogel tako srečno umreti! Sosedje niso nič gosposki naznanili, da je umerla. *) Bila je djana še tisti večer na mertvaški oder. Za moža se nič ni vedilo, kam je šel; mislili so, da se skriva pred gosposko. Sosedja ranjce žene, ktera je iz prave pobožnosti in ljubezni pri mertvi klečala in ji molila za večni mir in pokoj, zasliši drugo noč okoli devetih nekoga po stopnicah terdo in varno stopati. Bil je morivec. Stara ženka ga je poznala po terdi hoji, in kolikor bližej je bil, toliko bolj ji je sapa zastajala in srce trepetalo. Hodil ni enomerno. Nekaj stopnic prestopi pa potihne, in zopet gre in zopet potihne. Kar zasliši, da za kljuko prime, — vrata se odpirajo počasi, zmiraj bolj in bolj, prepaden pogleduje noter plahi pijanec. Grozovitne smertne britkosti so ga obdajale. Žena je potem pravila, da iz strahú ni mogla na pomoč klicati, — zdelo se ji je, da ji je jezik zavezan. Oči so mu stermele kakor iz mertvaške glave; strahovito pogleduje na čuvajrico, — enako bazilisku. Potem koleha Simon v stanico, enak kamnitnemu stebri. Udje so se mu tresli, kelena so bile terde. Reče, ali bolje rečeno, zarenčí proti ženi: „Kje je moja žena!“

Oserčena mu odgovori: „Tukaj, morivec, tukaj je tvoja žena!“

Kmali je nesrečnež pri mertvaškem odru, pri mertvih ostankih svoje brezserčne neusmiljenosti, svoje ranjce žene.

„Mertva je! — mertva je!“ vpije morivec. „Moj Bog! kaj sem storil!“ Kričal in derl se je tako, da ne more nikoli pozabiti, kdor ga je slišal. Vzdigá roke kviško in razprostira, kolikor je mogoče, pa jih zopet sklene, — stermi z očmi na svojo ženo; ustnice se tresejo kakor merzličnemu; ves obledi kakor zid, pa spet orudeči ko kri, — poslednjič pa telebne na tla, kakor v brezumnosti in nesvesti. Uboga ženka kliče na pomoč; — sosedje pridejo, vzdignejo nesrečnega pijanca; pa komaj je na nogah, je telo kakor božjastno; — stegne močne in mišičnate roke in tresi dva moža, ktera sta ga deržala, ko bi trenil na tla. Njegov obraz je razodeval, da je v hudih smertnih britkosti. Še enkrat plane k trugi, in zopet je bil obraz rudeč ko razbeljeno železo. Napada ga pijanska ali tremoča blaznjivost (delirium tremens). Perva misel dobrih ljudi je bila, da bi se rešila njegova duša, in toraj so koj pó-me poslali. Našel sem ga v postelji. Ženo so bili že odnesli. Šest močnih mož ga je deržalo, da bi iz postelje ne ušel; pa vseh šest je otrešel kakor paglavce. Da bi si jezika ne zgrizil, so mu ključ med zobe djali. Krulil je enako divjemu merjascu. Žile na čelu so bile vse napete, enake mreži, ena drugo so prekrizevale. Zerkli v očesu ste se premikale hitrejši, kakor bi šteti mogel. O kako strašno svarilo je ta nesrečnež vsem pijancem s tem groznim pogledom in prigodkom silno razžaljenega Boga! Prišel je

*) Ker ona je tako čelala, in spolnile so se nje želje.

tudi ranocelnik. Vidil sem, da zdaj ni nič z njim početi; rekel sem pa ljudem, kadar k pameti pride, da naj pó-me pošljejo, ker pričakoval sem, da saj uro pred smertjo se bo še spametoval. Drugo noč pridejo pó-me. Grem in najdem ga zelo spremenjenega. Meso po vsem životu je bilo suho, barva pa črna. Strašno vročino je mogel v znotranjem terpeti. Černe mehnice ali klobase okoli oči, očesa rudeče, ustnice razpokane z rujavo skorjo, smert pri vsakem trenutku bližej, — to me je tako presunilo, da bi bil skorej omedlel.

„Ubogi Simon!“ rečem, „tvoje ure so izštete; neusmiljeno bi bilo te motiti: ne verjemi, da je prepozno pokoriti se. Kmaló boš mogel vsigamogočnemu Bogu ojster odgovor dati: glej da se z njim spraviš! Obžaluj in pokori se!“ — „Kaj žalovanje in pokora?“ praša strašljivo pogledovaje, „za takega hudodelnika, kakor sem jaz, ni pokore, obžalovanja in sprave. Zaveržen bom! Gorel bom, — gorel vso neizmérno večnost. Celi dan in celo noč sem vidil svojo umorjeno ženo pri postelji stati; včasí je proti steni pokazala, in vidil sem, kako so me peklensčeki zasramovali in na-me režali ko psi. Prišli so tudi k postelji, so svoje šeme na moj obraz natikali, in jaz revež se nisem mogel braniti, ker sem terdo zvezan. Potem so se režali, me zapljuvali, mi pravili med peklenskim zasmehovanjem, kaj da mi bodo danes po noči v peklú pripravili. Gospod, preveč sem grešil, da bi mi Bog premogel odpustiti; za mé ni rešenja, ni milosti več. Vsako gnado (milost) sem zametoval, zaničeval; moj sin in moja žena se pa zdaj kakor angeleca v nebesih veselita. Sveti zakramenti, ktere mi hočete podeliti, mi bodo le muke peklenske pomnožili.“

Zastonj sem obupanega tolažil; gluh je bil za vse moje nagovore in prošnje. Ni hotel žalovati in se spovedati, — le rekel je, da je vse zastonj. Neprevidoma jame hudo preklinjati in rotiti se, da je bilo groza; bil je kakor obseden. Spet je jel stokati in cviliti, da naj ga obvarujemo zoper senčno podobo njegove žene in sina. Zapél je pijansko pesem, kakor da bi bil v družini s svojimi pajdaši. Pa zopet je zaklel, zarohnil in zatulil, da so hudiči prišli ponj in da vidi ogenj iz njih švigati. Kaj bom to bledenje dalje popisoval! Bil sem silo užaljen in oslavljen, ker sem vse te reči vidil in slišal. Pričujoče je groza obhajala čedalje bolj. O polnoči, ko je ura prav milo in ginljivo bila, zakriči še enkrat prav živo in hudo, potem izdihne ubogo dušo: bil je — merlič! — Kaj pravite k taki smerti, pijanci? —

Poslovenil J. J.

Potovanje po Primorskem.

J. A. P.

II.

Akoravno bi se bil rad precej po zali Gorici ozerl, sem to zavolj tega za nekaj časa odložil, ker mi je bila prilóžnost dana z nekim gospodom jo odriniti v Oglej.

Oglej! kdaj že sem ga viditi želel! Že ko mladoletin deček sem potovaje skoz Videm iz ondotnega grada od daleč oglejski zvonik vidil in si ga dobro v spominu ohranil. Od takrat sem velikokrat sklepal Oglej obiskati; ali še le zdaj se mi je želja spolnila.

Zapustivši toraj popoldne okoli tretje ure lepo Gorico jo naglo po soškem mostu vbršemo proti Lučniku in memo njega uaprej skoz vas Brumo, ob strani Gradiške skoz farno vas Vileše (tje do farne vasi Rude, v kateri nekoliko postojimo, da ogledamo farno cerkev sv. Štefana z njenimi marmeljnatinimi altarji.

Derknemo potem naprej do Vile Vičentine, kjer smo zopet ostali; mikalo nas je namreč viditi grad „Villa Elise“, posestvo knezinje „Elize Bacciochove, sestrične francoskega cesarja Napoleona (ako se ne motim, to vém, da mu je prav blizo v rodu). Gradič je postavljen v prav lahni laški zidavi z velikim številom majhnih nežnih

izbic, po katerih je viditi mnogoterih lepotij in dragotin, ki so bile nekdanj lastnina Napoleona I. Okoli in okoli ga obdaja velik ogradnik (park) z njivami in vinogradi. Pred gradom stoji široka in košata verba žalostnica, izrastla iz vejce, ktera je bila ulomljena na verbi, ki jo je Napoleon I na Elbi zasadil.

Na koncu ogradnika stojé poleg vila-vičentinske farne vasi pristave te grajsine. Med njimi posebno velikanska je klet; ima namreč 40 sežnjev dolgosti in v nji stoje v lepi versti sod zraven soda, kteri so posebne, vse ravno tiste velikosti. V dobrih vinskih letih se tukaj napravi 16.000 kvinčev ali 24.000 veder vina.

Nad kletjo vidiš z njo enakega prostora žitnico, na vsaki strani z 22 okni, skoz ktere veter žito suši in ga plesnobe varuje. Žita za zdaj ni bilo več ko 5400 mernikov po tleh rahlo nakopičenega; v dobrih letinah ga desetkrat več pridelajo in v ravno to šrambo hranijo. Po vsem tem vsak lahko primeri, koliko polja in vinogradov mora imenovana knezinja tukaj imeti.

Te in enake druge mnogoverstne poslopja spregledovaje sem se spomnil na bogatina, ki sv. evangelij pripoveduje, da si je veliko bogastvo napravil in potem govoril: „Duša, mnogo dobrot imaš na veliko let pripravljenih; počivaj, jej, pij in gostuj se. — Bog pa mu je rekel: Ne-umoež, to noč bodo tvojo dušo od tebe tirjali, kar pa si si napravil, čega bo?“ (Luk. 12, 19. 20.)

Toda naglo sem spoznal, da knezinje Bacciochove ne smemo primerjati unemu bogatinu, ker ona si s svojim mamonom pripravlja nebeske prijatelje. Na koncu svojih pristav si je sozidala lepo cerkvico z velikimi stroški, in vstanovila je za vselej kaplanijo zraven nje, v kateri bo duhoven stanoval in cerkveno službo opravljal, za to pa dobival letno plačo 400 gl. in prosto stanovanje od nje in njenih dedičev.

Ona zares svoje denarje prav Bogu v čast obrača; ker to tukaj dela, kamor malokrat pride, se gotovo tudi po enakem obnaša v Parizu, kjer je njeno sedanje stanovanje.

Vilavičentinska farna cerkev, ktero smo tudi obiskali, je prostorna, svitla, in ima pet kamnitnih altarjev, med kterimi je posebno lep eden stranskih, z veliko, marmeljnato podobo križanega Zveličarja. Odrinemo jo potem proti Ogleju in preden je bila ura sedem, smo stali pred baziliko oglejsko. Čutljeji svete groze, veselja, in začudenja so me pretresli, ko stopim v to mogočno hišo Božjo: Sveta groza zavolj nje starosti, imenitosti in častitljivosti; veselje, ker sem dosegel, kar me je že davno mikalo; začudenje zavolj nje velikosti in prostornosti. Ker sem se bal, da bi utegnil lep ogled z visocega zvonika zavolj prihajócega večernega mraka zamuditi, sem natančni pregled bazilike na drugo jutro odložil, in se na zvonik podal. Visočine ima 40 sežnjev; do zvonov se pride po 153 kamnitnih stopnjah.

Tu imaš veličasten ogled, kteri zamore vsacega giniti. Na spodnjo stran zagledaš nezmérno morje, do kterega se pride v majhni uri, zadnji solnčni žarki so ga ravno razsvitljevali. Proti zahodu, polnoči in izhodu se ti pred očmi razprostirajo beneške in furlanske nezmérljive pisane ravnote, polne drage kapljice. Neizrečeno daleč se kažejo njih meje, sive glave tirolskih, kadorskih, koratanskih in juliških snežnikov, izmed kterih me posebno prijazno pozdravlja stari znanec Triglav z Gorenskega; pa tudi njegov sosed Veršac, znad kterega je Vodnik Furlanijo gledal, jo popevaje; kakor tudi Nanos iz Notranjskega in Snežnik iz Dolenskega. Kaže se ti brezštevilna truma vasi, mest, zvonikov in cerkvá okoli in okoli. Tudi beli Terst ti v oči gleda in ti o vgodnem vetru z gromom svojih topov voši lahko noč. Tukaj se ti beli Boric na Nanosu zabliši; tam sv. Marka zvonik iz srede morja kupi; drugod se lesketajo banderca Palme in Vidma. (Se vé da vse to vidiš le skoz dober daljnogled.) Nisem zmožen zadostno popisati, kako lep in mičen je ta ogled; — zamaknjen sem

gledal, ter se spomnil, da sem pred nekaj leti, z dvema prijateloma potovaje po Dolini proti Kranjski gori, ginjen od veličastnega pogleda, na velikanske gorenske snežnike in prijazne zelene doline prepeval:

Na Gorenščem je fletno,
So v' soče gore;
So bistri studenci,
Pa bele cesté.

Občudovaje razne naravne lepote, ktere z oglejskega zvonika pregledujem, sem obrnil to pesem ter pel:

Na Furlanščem je fletno,
Se vidi morjé.
In vinska ravnota,
Pa sive goré. —

Ko to pesmico pojem, so me debelo gledali nekteri Furlani, kateri so me na to višavo spremili, ker niso umeli besedi moje popevke; jaz pa oči obrnem po bližnjih planotah okoli Ogleja, in ko jih spregledujem, mi pesmica zastane: silna žalost in britkost me obide. — Kje je Oglej, samega sebe vprašam? Kam je prišel tisti Oglej, kateri je že sto in sto let pred Kristusom ustanovljen, tako naglo rastle in se razširjal, da je pred Kristusom in ob njegovem času že imel več ko 500.000 prebivancev, — Oglej! nekdanj imenovan: „felix Aquileja, horreum romani Imperii? — Oglej! „Italiae emporium.“ — „civitas potentissima“ — „Romae aemula“ — kam si zginil? Kje so tvoji dvorovi, ktere ti je rimski Avgust zidal in v njih stanoval? — Kje so druge cesarske poslopja, po kterih je gospodaril Tiberij, Mark Avreljij in drugi? — Kam so zginili tvoj kapitol, tvoji tempeljni, tvoje gledišča, borivnice, toplice? — —

Ogleja ni več! — Vsih njegovih nezmernih bogatij ni več, — vse je razdžano, vse je le še kupec razvalin, in še te so vode, viharji in nevihte v tla pogreznile, da ni viditi, da bi bilo tukaj kdaj kaj velikega, mogočnega, imenitnega. Strahoviti grozovitnez Atila — šiba božja — je Oglej poderl, 37.000 prebivancev usmertil, druge pa v sužnost peljal, kar mu jih ni razbežalo po morju in v zgornje górnate kraje.

„Velike dela sem počenjal, zidal sem hiše, in zasadil vinograde... in napravil sem si vodnjake, da bi bil močil log zelenečih dreves... nabral sem si zlata in srebra in premoženja kraljev in dežel... in vsega, kar so poželele moje oči, jim nisem nič odrekel... in ko sem se obrnil k vsim delom, ki so jih bile naredile moje reke... sem vidil v vsem nečimurnost in obtežnost duha, in da pod solncem nič ne ostane.“ (Prodigar II, 4—12.) To se Ogleju podá. Kar pa Gospod sozida, to ne preide: „nebo in zemlja bo prešla, *) moje besede pa ne bodo prešle.“ To pričuje tudi Oglej: Mogočnost njegova je prešla; beseda od Križa ni prešla, temuč se je močno za vselej tukaj ustanovila, in Križ se častljivo blišče na oglejskih razvalinah.

Krizevo znamenje je krasna bazilika, ktero gledam z zvonika, stojeco poleg njegovega močnega podnožja. Tega priča je leskeči križ nad menoj — vseh njega; tega priča so težki, z glasom h, eis, dis, doneči zvonovi, kateri ravno zdaj, ko zamisljen zraven njih stojim, Oglejčanom oznanjujejo praznik mali Smarten.

Dramjo me ti veličastni glasovi iz moje otožnosti, in naš oblake mi duh povzdigujejo v večne planjave, kjer se pri Bogu veselje oni, kateri so svoi od zvonov močnejši glas zagnali in z njim oznanovali uk od našega preljubeznivega, premilostivega Gospoda Odkroščenca Jezusa Kristusa, oznanovali Ogleju, oznanovali ga od onod po Benečanskem, po Panoniji in Iliriji (po dandanašnjem Koroskem, Kranjskem in Istrijskem).

Bili so možje apostoljski in svetniki: evangelist Marka, (v letu 48 po Kr.), Mohor škof in njegov dijakon Fortunat (63), Krizogon, Hilarij (90), Valerijan (369), Kromacij (389), Nicet (454) in drugi. S pomočjo sv. Duha so zasadili drevo veličanske vere, ktero je poglano močne korenine in je rodilo ter rodi obilen in preobilan sad. Toliko lepši, košateji in rodovitniši pa je prihajalo to drevo, kolikor bolj je bila oglejska zemlja močena z drago kervjo tisučerih in tisučerih mučencev iz raznoterih — tudi naj plemenitnejših stanov, kateri so med grozovitnimi bolečinami svoje duše zdihovali, terpinčeni in morjeni od paganskih trinogov zavoljo stanovitnosti v zveličanski veri Kristusovi.

Med njimi so bili posebno znameniti ob času sv. Mohorja: Device Evfemija, Doroteja, Erazma in Tekla, sv. Mohor, škof, sam in njegov dijakon sv. Fortunat. Ob času cesarja Mark-Avrelija sv. Hermez, za njim ob koncu 3. stoletja ss. Hilarij, Larg, Dionizij, Felicijan, Ticijan. Za temi so zemlja s svojo kervjo močili ss. Kocijan, Kancij, Kancijanila, Prot, Feliks, Fortunat in Just, kterih pokopališa so stale tam, kjer je nekoliko od Ogleja sozidana farna cerkev sv. Kocijana in tovaršev. Dalje so bile tukaj zavoljo Kristusa umorjene deviške sestre ss. Agapa, Krizonija in Irena, kakot tudi sv. žena Anastazija z devicami Ciprijo in Musko. Tekla je tukaj kri še tisučerih in tisučerih družih neimenovanih kristjanov, dokler ni dal miru cerkvi cesar Konstantin: „... ille autem Urbe egressus Aemiliae, Liguriae Venetiaeque civitates superiore bello afflictas perlustrans, adventu suo relevavit. Ex quibus praecipue Mutinam et Aquilejam multis affectus beneficiis recreavit.“ O zemlja draga! — O Oglej, znameniti in sveti kraj! — kakor solnce se mi zdiš, iz kterega so se žarki svetosti in zasluzenja razlivali po slovenski zemlji — in naše sprednike, po njih pa tudi nas pripeljali iz paganstva v raj keršanske vere, keršanskih čednost in večnega zveličanja. Pozdravljena, počešena bodi zemlja oglejska; čast in hvala vam bliščečim zvezdam nekdanjega Ogleja!

Dolgo sem se zamudil na zvoniku. Zvonovi obmolknejo, mračiti se jame, vse je tiho, kakor je tudi mesta Ogleja nekdanji hrup in šum že davno potihnil. Ves omecen in ginjen v srcu od tega, kar sem vidil in premišljeval, zapustim visoki kraj, in se pridružim moji tovaršiji, ktero je bil vso skupaj povabil prijazni oglejski gospod duh, pastir k večerji in po tem k počitku.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Sveto leto se je dokončalo 14. t. m. zvečer s slovesnim zvonjenjem po vsih cerkvah. Vse je tako kazalo, da sad tega sv. časa je obilen, ker molitve se je storilo veliko in tudi družih dobrih del. Posebno veselje pa je, da je zanesljivo prav veliko grešnikov mir doseglo. Spovedniki so imeli po vsih cerkvah dokaj dela. Samo v franciskanski cerkvi jih je bilo ta čas obhajanih blizo 13.000, in obilno veliko po družih cerkvah. To je bil začetek nekakega misijona, ki ga je Ljubljana tako silno potrebna, da bi versko življenje prederlo tudi med čisto dremotne. Veliko so pripomogli k budenju vesti čversti govori in nauki po vsih cerkvah, zlasti mil. škofa ob nedeljah popoldne ob štirih v stolnici in gosp. K. Heidriha v predmestni ternovski cerkvi ob sredah. Mil. knez in škof so obravnovali raznotere časa primérne tvarine, gospod Heidrih pa v spreobrnjenju, pokoro in stanovitnost zadržujoče reči. Ljudstva je bilo vse polno in natlačeno. — Pač veselo božične praznike bodo imeli, kateri so sveto leto dobro opravili; kdo si več, kako pa so zadnji večer zvonovi tistim doneli na ušesa, kateri se časa milosti niso udeležili? —

*) To je po naši misli prestava v duhu slovenskem in edinostničnosti njih besedi: „caelum et terra praeteribunt.“ Živ človek ne pravi „bota prešla“ pa tudi „bota prešla“ je kolobustrasto receno.

Iz Ljubljane. Društvo za podporo in preskerbljevanje bolnih in obnemoglih je od c. k. poglavarstva 21. vinotoka poterjeno in dalo je na svitlo tudi že svoje postave ali ravnila. 26. t. m., to je, sv. Štefana dan ob 10 dopoldne bo imelo na mestnem streljišču veliki zbor, v katerem se bo odbor izvolil. — Da družba zmožna postane čedno pomoč deliti svojim družnikom v potrebi, jih mora veliko pristopiti in vestno plačevati svojo sestico na teden, za katero v boleznih ali nezmožnosti dobivajo po 2 gld. na teden. Bog daj blagoslov!

— Po dosedanji navadi bo kat. rokodelska družba tudi letos na dan sv. Štefana ob petih zvečer obhajala v dvorani deželne redute božični kres, pri katerem bodo družinski rokodelci v živih podobah skazovali 5 prigodb iz življenja egiptovskega Jošefa, in pastirje pri jaslicah, zraven pa tudi nemško in slovensko peli in deklamovali. Vstopnine se bo plačevalo po 30 kr.

Iz Železnikov, 16. grud. L. — Tudi naši šoli je prinesel Miklavž usnja za 13 parov škornjic in čizem, pa velik jerbas kruha. Veselje otroško si lahko mislite. —

Iz Gorice. Ne morem se zderžati, da bi ktere ne povedal, kako se naši Goričani obnašajo v svetem letu.

Ljudstvo naše, in pa vsih stanov, obiskuje cerkve in moli, obdaja spovednice in altarje presv. Rešnjega Telesa, in posluša z glujenim srcem cerkvene govore, katerih je o tem času več slišati, kakor druge čase.

V mestni farni cerkvi sv. Ignacija je (zraven navadnih nedeljskih treh govorov v slovenskem, nemškem in furlanskem jeziku) o sredah in petkih slovenska, o četertkih pa furlanska pridiga, in vsak dan na večer po litanijah in blagoslovu v. č. mestni fajmošter g. Jan. Kumar bere ljudstvu mnogoštevilno zbranemu premišljevanja o verskih resnicah.

Posebno pa se je ljudstvo laškega jezika pripravljalo k dobremu obhajanju sv. leta in k vdeleževanju njegovega sadu skozi 10 dni v metropolitanski cerkvi, kamor sta bila od našega višjega pastirja prev. kneza nadškofa poklicana dva duhovna jezuitskega reda iz Dobrovnika, vis. čč. oo. Anton Ajala (rojen v Sicilii) in Anton Gjuriceo (rojen v Velii). Imela sta vsaki dan od 1. do 10. tega mesca tri govore, ob 6. in 11. uri zjutraj, in ob 4. popoldne.

Pred slehernim govorom je vse ljudstvo enoglasno pelo pesem k. sv. Trojici, kličeje v Božje usmiljenje; ravno tako tudi po dokončanem govoru.

Obsegljej govorov je bil, kakor sploh o tacihi priložnostih: strahovitost pregrehe, sad pokore, 4 poslednje reči, dolžnosti staršev, mladine itd. Zadnji dan sta si oba oo. jezuita posebno prizadevala sad 10 dnevni ljudskih vaj za vselej zagotoviti.

Eden je kratke nauke prav po domače — slehernemu stanu svojega — v serce vtiskal. Drugi je z vsimi pričujočimi kerstno obljubo ponovil, misijonski križ blagoslovil, in papežev blagoslov podelil.

Ljudstva je bilo vselej veliko, včasih je bilo vse natičeno. Tudi milostivi knez in nadškof so prišli večkrat poslušat mikavnih govorov téh očetov. Skazali so svojo navadno radodarnost tudi tukaj, kjer oba oo. jezuita so ves čas njih pričujočnosti z vsim preskerbovali na svojem dvoru.

Sad tega kratkega misijona ali duhovnih vaj je obilen in očiten. Bog ga ohrani!

Tudi radodarnost Goričanov se je o ti priložnosti pokazala. Ne le, da po mnogih potih reveže podpirajo, so tudi svojo otroško vdanost sv. Očetu na znanje dali. Izročili so namreč oo. jezuitoma pred odhodom 1340 frankov v zlatu, da jih v imenu Goričanov oddasta sv. Očetu. (Od leta 1860 do letošnjega je bilo iz naše nadškofije vsega skupej 15,566 fr. poslanih sv. Očetu.)

Iz vsega tega in enacega se vidi, da pri nas prav dober katoliški duh ljudstvo napolnuje; pa tudi je upati, da bo ljubi Oče nebeški svoj blagoslov v obilnosti vselej razlival čez goriško mesto, celo škofijo — in njenega pastirja.

— V. č. gosp. Janez Abram, poprej korvikarij pri stolni cerkvi, zdaj pa dvorni kaplan pri nadvojvodu Ludoviku, je imenovan papežev častni kamernik s poslavljenjem obleke „pavonacci coloris“ in s primkom „monsignor“ (milostni gospod).

„Iirski primorjan“ se ima imenovati podučiven, omikovaven in kratkočasen list za slovensko ljudstvo, ki ga želi po novem letu v Terstu na svitlo dajati gosp. Ivan Piano (in casa Svetina Nr. 28. I piano, via Farnedo), učitelj v terzaški okolici. Izhajal bi po dvakrat na mesec na celi poli in bi veljal 1 gold. 20 kr. — Bog daj „Primorjanu“ dobro in čedno vrnavo, da bi zares olikoval slovenski narod po duhu in telesu, ne po šegi dandanašnjih tako imenovanih „lepoznanških“ ali „beletrističnih“ listov, ki radi le bolj mehkužnosti in meseni ljubezni strežejo, in s tem ljudstvo zapeljujejo, — ne da bi ga osrečevali in olikovali, vredniki pa si težek odgovor na vest nakladajo. Navadno se listi naj bolj beró po okolici, kjer izhajajo, in tako dobri listi mnogo pripomorejo k oliki svojega kraja. Istrijancem je zares privošiti dobrega slovenskega lista. Vošimo, da bi „Primorjan“ to nalogo čvrsto spolnoval in dobival obilno podpornikov.

Iz Maribora imamo veselo novice, da so dosedanji stolni dekan prečastiti gosp. Mih. Pikelj v Rimu poterjeni za stolnega prošta, in 16. grud. vmesteni.

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Razne novice. Veliko pooblastenstvo svete zemlje na Dunaju tudi letos razpisuje popotvanje v Jeruzalem in druge svete kraje, kterege se zamorejo vdeležiti moški katoliške vere, duhovni in posvetni. Vloži se v ta namen 430 gld. v srebru. Družba odrine 5. sušca ob 10 zjutraj iz Tersta, bode 10 tega v Aleksandrii, ima čas zakreniti v Kairo k pilom ali piramidam, gre 15. iz Aleksandrije dalje, in 17. ali 18. sušca pride v Jeruzalem, kjer jo bode sprejela in z vsim preskerbela avstrijska romarska hiša. Veliki teden bode v Jeruzalemu pri svetih opravilih, potlej bodo obiskovali druge svete kraje, kakor Sihem, studenec Jakobov, gori Hebal in Garizim v Samarii, mnogotere galilejske mesta, Nazaret, potlej Naim, goré Karmel, Tabor itd. itd. Na gori Taboru bode s cerkvenim opravilom sklenili svoje romanje, in podali se bodo nazaj proti koncu mal. serp. skozi Bejrut, Smirno in Terst. —

10. t. m. je umerl v Brüsselu belgiški kralj Leopold. Mož je bil že 74 let star. Nekteri menijo, da njegova smert utegne imeti velike posledke za deželo belgiško in kakor je politika vatanovila belgiški prestol, tako ga zamore sedaj podreti. Natolecevalo posebno Napoleona, da na Belgijo meri; bode pa ne mara kaj drugač. Belgiški katoličanje so že zdaj imeli dosti potoževati, zanaprej pa se bojé, da utegne še hujše biti. Ni je namreč menda vlade, kjer bi bilo skrivno frajmavrarstvo tako raširjeno, tako vkoreninjeno ko v Belgiji; naj važniši službe imajo framašoni v rokah. So na kraljevem dvoru, v uradnihi, v šoli. Zato se ni čuditi, da tudi dnevniki ondotno vlado silo hvalijo, kakor namreč frajmavrarji to reč razglasujejo. Še manj zavzemati pa se je vsemu temu, ker ravno razglašajo častniki, da Leopold sam je bil eden naj višjih frajmavrarških častnikov. „Unitá“ pristavlja: „Ecco perche Leopoldo era un gran sovrano.“ Naslednik Leopoldov pa je še kaj mlad, brez skušnje, in bati se je toraj, da bi ga potuhnjeni in zviti frajmavrarji popolnoma ne dobili v pesti in tako vladanje v svojo roko. — Da res ni bilo poprej vse tako popolnoma, kakor se večkrat piše, pričajo med drugim naj poslednjiši dogodbe in frajmavrarške naredbe. Sovražniki katoliške Cerkve imajo uradniško privoljenje očitno po ulicah pridigati in ljudstvo šuntati zoper katoliško vero. 15. listop. tega leta je taki skaza-pridigar očitno zabavljaj zoper papeštvo in presv. Marijo Devico. Ducat policajev je

bilo na straži, da bi razžaljeni in razdraženi katoličanje kaj nasproti ne počeli: ko je hotel pa neki katoličan pridigarju odgovoriti, so ga policaji kar hitro v ječo vlekli. Šad fraj-mavratskega gospodstva se kaže prav posebno tudi v tem, da se samomori silno množijo. „Independance“, belgiški veliki list, sam pravi, da se samomori tako pogosti, da jih ne kaže naznanovati. Bilo jih je lansko leto samo v mestu Bruselu 38; to leto pa jih je bilo že proti koncu vinotoka več mem celega unega leta. Pobožne zaloge v prid katoliške odrede neka postava v ravno nasprotno namene dopusti obračati. Katoliško duhovstvo se taki krivici ustavlja, dnevnik „svobodomiselnega ministerstva“ (Journal de Liege) pa žuga in robani. („Volk-ztg. v Baltimori.“) —

Na god sv. Cecilije so bile v Rimu ljudstvu odperle in z neštevilnimi lučicami razsvitljene katacombe pri sv. Kalistu, kjer je počivalo truplo sv. Cecilije. Ravno tisti dan so se peljali sv. Oče k stari cerkvi sv. Klemenca in so obiskali starodavne podzemeljske prostore, kjer so v novejših časih marsikaj prav imenitnih reči izkopal. Posebno spomina vredne so najdene slikarije iz 8. 9. in 11. stoletja, ktere kažejo dogodbe iz življenja sv. Klemenca.

V katoliških samostanih in pribežališčih še vedno živi nekdanja gostoljubnost in keršanska ljubezen. Po švicarskih listih je sam hospic sv. Gotarda od lanskega do letošnjega vinotoka sprejel 9237 revnih popotnikov iz vseh vetrov sveta, jih zastoj preživil, veliko jih tudi oblekel, 52 pa bolnih ali na pol zmrznjenih po delj časa oskerbljeval. Hiša nima lastnega premoženja, vzderži jo zgolj kristjanska ljubezen. —

O deželnih zborih se zamore prav veliko pisati, ali pa tudi prav malo. V ljubljanskem ima zdaj domorodna stran čverste govornike, da morebiti malokteri zbor enake, pred kterimi se nemška večina spreminja v manjšino. Poslednje dni so ti govorniki poderli slaboupnico, ktero je nemška stran hotla poslati cesarju za stran 20. kimovca. — Na Hervaškem zboru je kardinal Havlik, kteremu je bila v Beču pomiritev strank naročena, to nalogo dobro dovernil, pričelo se so 7. t. m. zopet seje pod predsedništvom avitl. bana in bral se je višji dopis, v kterem se kardinal imenuje banake časti namestnik, in 8. t. m. je že predsedoval zboru. — Ogerski zbor v Peštu so pričeli osebno Nj. veličanstvo sami. Med silnim prevlavljevanjem so bili na Ogerskem sprejemani, germeči „Eljen-i“ so stresali cente in dvorane. Naznanil je Ogrom avitli njih kralj v prestolnem govoru, da se hoče z njimi vravnati, in v ta namen sprejme v podlago „pragmatično sankcijo.“ Omenil je, da želi ohraniti celoto ogerskega kraljestva, namreč s Hervaškem in Sedmograškem vred, da pa nekterih dogodkov poslednjih desetletij ne more prezirati. Predložil jim je oktobrov diplom in februarjev patent v posvet in sprejemo, in željo razodel, da naj zbor to reč reši naj hitrejši, ki je moč. Ako se jim spremene potrebne zdijo, naj bodo zmerni in naavetvajo naj le take pogodbe, ki se zamorejo strinjati z obatanikom vesoljnega cesarstva. Ako se to porazumljenje doseže, bode kralj na storjene zakonila prisegel in se dal kronati, in potem bode predložil zboru še druge neštevilne zadeve deželi v prid. Težka je naloga porazumljenja, pravi kralj k sklepu, vendar pa se dá rešiti, ako se je dežela s svojim vladarjem vred po zgledu očetov loti z zatajevanjem in darežljivostjo... Da je na poslednjih dveh besedah vse ležeče, je očitno. Koliko ste té čednosti Madjarjem lastni, bodo v naslednjih sejah pokazali. — Kako se bodo te porazumljevanje narodov pletlo in suovalo, kdo vé? Že razni jezik utegne motiti. Postavimo, da so Hervastje zadovoljni iti na ogerski zbor v Pešto, kaj bode pomagalo, ako ne bodo hotli ali ne mogli govoriti madjarsko? Ako Madjari tudi pridejo na Dunaj, bode javaljne kteri spreporil drugač kakor madjarsko. Kaj porečejo tedaj gospodje,

ki jim je „en sam edini jezik“ vse jezikoslovje? Italijani morebiti ne bodo dosti bolj odjenljivi; in Slovenje? Poslednji se bodo menda še naj bolje počutili, ker imajo zmožnost in veselje raznih jezikov se učiti. Tudi o Ogrih je kdaj veljalo, da vsak „olik an“ Oger govori štiri deželne jezike: latinskega, madjarskega, slovanskega in nemškega. Naj gledajo Madjari pri svojem nasprotvanji zoper slovenšino, da se ne bodo na zadnje le samo Sloveni šteli k „olikanim.“

Leopod II, belg. novi kralj, je bil 17. t. m. slovesno vmesten. Pravijo, da je véren katoličan in dobrega upajo od njega. Oče je bil luteran.

Iz Ljubjane. Mil. gosp. Andrej Mešutar, imenovani škof Sardiški, bivši načelnik v ministerskem oddelku za bogočastje, je 11. t. m. umrl v Baden-u pri Dunaju.

— „Pogovori od posta“ g. M. S. so posebej natisnjeni in dobiva se nekaj iztisov pri g. Gerberji (po 20 kr).

Kratkočasnice.

(Dalje.)

L. 1233. Samostanci sv. Frančiška so na prošnjo samega sv. Antona v Ljubljani vatanovijo, na kterih mesto pridejo Observanti, in poslednjič Reformati.

L. 1237. Silo žita in vsega v obilnosti.

L. 1245. Bertold mejni knez v Kranju umerje brez dediča in z njim izmerje stara rodovina kranjskih knezov. Pod Friderikom II Kranjsko iz mejne knežije postane vojvodstvo.

L. 1248. Sloveči samostan ciatercienški Marije Device „ad Fontes“ blizo Kostanjevice (na Dolenškem) vatanovljen.

L. 1257. Samostan dominikaric v Velesovem pri Kranju v to leto svoj začetek stavi.

Bernard koroški vojvod, vatanovnik kostanjevskega samostana, je umrl in s svojo ženo Guto v tem samostanu počiva.

L. 1261. Rudelin s Hrušico je prvi poglavar cele Kranje.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofiji. G. Frid. Huhoverniku lok. rovakemu, je podeljena duhovnija Lesice. Umerl je gosp. Ign. Eržen, kaplan v Blokah, 13. t. m. v Ljubljani. R. I. P.!

V teržaški škofiji. G. Sim. Karolnik je imenovan kaplan v Laniščah; g. Fr. Lazar, dosedanji administrator na Šumbergu, gro za kaplana v Gradišče (Gallignana); g. Bernard Zupaucić, administrator na Vranji, je imenovan fajm. v Gerdošelu.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta Pija IX. G. Uir. Zupan 8 gld.; — N. N. Pol sovrendora. — G. J. J — ž. 1 tol. za 2 gld. st. den.; — Apolonija branjevka za sv. blagoslov prosi in daruje 2 tol., to je, 4 gld. st. den.; — Za sv. leto da bi mi od Boga sprosili, kar želim; — za sv. leto g. J. V. 5 gl.; — G. L. G. v št. J. 4 gld.; — Neimenovana, da bi mogla svoje življenje paboljšati in se spokoriti 3 sr. dvajsetice.

Za Slomščekov spominek. G. G. Kestelj 5. gld. Gosp. mis. Pircu za vozilo. Neimenovana 40 kr.

Pogovori s gg. dopisovalci.

G. — v. — Zastran Dan. se bode vravnalo po Vaši volji. Za pesmico je bilo že pozno. — Opomniti moramo mnogim pesnikom, da stike ali „rajme“ preveč enotero delajo — moške naj raji le na — i: glasi — budi — noči — hiti itd. Pesniško pravilo je, da v krajši pesmi naj bi se ravno tisti stik ne ponavljal (ali saj prevečkrat ne). — G. — ku v G. na vprašanje: Brez vsega dvoma. — G. Gerb. v Pragi: Hvala! — Osebi zastran denara: Je oddan, kakor je naročeno — G. J. K. v L.: Prejeli in poslali. —